

Új módszerek a kerületi Szabó Ervin könyvtárak munkájában

A könyvtári munka minden területén, főleg a felszabadulási verseny hatására, sok ötletes kezdeményezés született a kerületi Szabó Ervin könyvtárakban az utóbbi hónapok során. Az olvasókkal való foglalkozás terén különösen jó eredményeket ért el a IV. kerületi Váci úti könyvtár, amely olvasónaplóban jegyezte fel az érdekesebb, az olvasók nevelése szempontjából értékes beszélgetéseket. Természetesen azt is feljegyezték, mit válaszoltak az olvasók különböző kérdéseire. A Rákosi Kultúrotthonban működő XIII. kerületi könyvtár pedig közvéleménykutatást rendezett négy új magyar író egy-egy regényéről. Az akció eredményeképpen 28 olvasó véleményét juttatták el az Írószövetséghez.

Az irodalmi közvéleménykutatás másik helyes módját a Csepel-királyerdei könyvtár valósította meg azáltal, hogy olvasótanácsának tagjait megkérte: állandóan gyűjtsék az olvasók véleményét az olvasott művekről és a könyvtár munkájáról. A tanács tagjai felosztották maguk között a kölcsönzési napokat és rendszeresen foglalkoznak az olvasókkal kölcsönzés közben is.

Bevált módszer az olvasókkal való színvonalas foglalkozásra a sashalmi könyvtár által szervezett tájékoztató szolgálat is. Náluk a kölcsönzés alatt egy dolgozó a kölcsönzőpult előtt tartózkodik, beszélget az olvasókkal az úveges tárlóban és a kiállításokon elhelyezett könyvekről, a visszahozott, vagy kölcsönzött művekről, általában tanácsokat ad az olvasóknak. A legérdekesebb és a későbbiekben is felhasználható beszélgetéseket írásban rögzítik.

A Vepeléti úti könyvtár a kevéssé használt könyvek népszerűsítése terén ért el komoly eredményt azáltal, hogy értékes, de nem keresett könyveit részletes ismertetéssel látta el és így helyezte el a kirakatokban.

A bibliográfiákat érdekes módon népszerűsítette a XIV. kerületi Ilka utcai könyvtár: »Olvasási tanácsadó« feliratú táblát készített, amelyre úgy függesztette fel a bibliográfiákat, hogy helyben forgathatók, lapozhatók legyenek. A könyvtár állományában meglévő könyveket piros ceruzával jelölik meg a bibliográfiákban és a raktári jelzüket is feltüntetik. A bibliográfiák másodpéldányait pedig tasakkal és könyvkártyával szerelik fel, és kikölcsönzik. A könyvkártyákon levő aláírások száma bizonyítja, hogy a bibliográfiákat valóban sokan használták.

Az olvasók hazafias nevelésének érdekében is sokat tettek a kerületi könyvtárak. A XIII. kerületi Vág utcai könyvtár a saját kerületének történetét sokrétűen, történelmi, társadalmi, néprajzi szempontból ismertette meg az olvasóival, színes, érdekes sorozatos előadások keretében. A kerület történetének ismertetése elsősorban Adamecz: Angyalföld, Gádor: Visegrádi u. 24. c. könyvére és József Attila számos ideillő versére támaszkodott.

Hasonlóan hálás téma egyes utcák, házak történetének feltárása, vagy a névadó életének, életművének, cselekedeteinek ismertetése megfelelő irodalom ajánlásával és kiállítások rendezésével. Erre az újpesti Árpád úti könyvtár nagyszerű rendezvénye a példa: Váradi Sándor volt újpesti partizán személyes élményei alapján emlékezett meg az újpesti nyilasház felrobbantásáról és a víztorony megmentésének vakmerő történetéről. Az előadó ezenkívül Újpest mártírjának, Bán Tibornak az életét is ismertette. Felhívta a hallgatóság figyelmét a Szikra kiadását »A magyar szabadságért« (A Magyar Kommunista Párt vértanúi) címen megjelent műre, amelynek egy része Bán Tibor emlékével foglalkozik. A könyvtár nagyszabású kiállítással kötötte össze az előadást. A hasonló tárgyú előadásokhoz jól felhasználható a »Hősi harcok emlékei« című gyűjteményes kötet, amelyben a magyar munkásmozgalom több régi harcosa mondja el élményeit.

A gyermekkönyvtárak munkájában is sok követésre méltó kezdeményezés született. Ilyen hasznos kezdeményezés, hogy a III. kerület Fő téri könyvtár két középiskola és két általános iskola felső tagozataival állandó kapcsolatot teremtett az osztályösszekötők révén. A kötelező olvasmányokat úgy biztosítják számukra, hogy egy-egy összekötő a kötelező olvasmányokból három példányt kap és a pedagógusok segítségével gondoskodik róla, hogy az osztály valamennyi tagjához eljusson a könyv.

A gyermekek nagy része mohón, sokat, de felületesen olvas, nem ismeri az írók nevét, a könyvek szerzőit, a katalógust sem használja szívesen. A VIII. kerületi Kálvária téri könyvtár tehát irodalmi társasjátékkal próbálja alaposabb olvasásra szoktatni a gyermekeket. A társasjáték lényege az, hogy a könyvtárban található, az ifjúság számára alkalmas művek íróinak nevét és négy művének címét négy példányban felírják

kártyaalakú kartonokra, mindegyiken más-más művet húzva alá. A játék célja egykézbe összegyűjteni az egy-egy íróra vonatkozó azonos négy lapot. A gyermekek egymástól kéri a hiányzó lapokat, mindig azokat, amelyeken a cím nincs aláhúzva. Eközben egyrészt állandóan gyakorolják az író nevét a könyv címével együtt, másrészt megtanulják, hogy egy-egy írónak milyen műve található meg a könyvtárban. Azonkívül a játék igen alkalmas arra is, hogy a gyermekkönyvtárakban bizonyos időszakokban tömegesen jelenlevő olvasók között a torlódást levezesse. Ugyanis az ifjúság szívesen és örömmel foglalkozik a társasjátékkal, amíg sorra kerül.

Az ismertetett játék magasabbrendű formája, hogy a kártyákra írók, tudósok, történelmi nevezetességek, művészek stb. képét, rövid életrajzát és ismert műveit írják. A játék folyamán arra kell törekedni, hogy egykézbe kerüljön valamennyi író vagy költő, művész stb. kartonja. A gyermekek így lassan megismerik, kik tartoznak a különböző csoportokba. A Kálvária téri könyvtár már kb. 25 ilyen kártyát készített a »Híres emberek« című társasjáték számára. A képeket és az életrajzi adatokat az Úttörő című lapból vágja ki, amely ezeket rendszeresen és egységes kivitelben közli.

Ugyancsak az írók és műveik ismeretére, a katalógus használatára és a könyvtárból való kimaradások elleni küzdelem segítésére (téli és nyári szünet alatt) szervezte meg a IX. ker. Illatos úti könyvtár hatfordulós »Irodalmi fejtörő« című versenyt. Mind a hat forduló egy meghatározott témakörbe tartozó irodalommal ismerteti meg az ifjúságot (felszabadulásunk, 48-as szabadságharc, új magyar költők, stb.). Egy-egy forduló témakörét a könyvtár egy hónappal előbb közli a versenyzőkkel, hogy a fiatalok előzetesen foglalkozzanak az irodalommal. Maga a verseny úgy zajlik le, hogy kb. 40–50, a témakörbe illő kérdésre kell a könyvtárban, írásban válaszolni. Néhány példa a magyar költészet és magyar költők megismertetése érdekében összeállított kérdésekből:

- »Bújt az üldözött s felé kard nyúlt...«
- »Vajh ki ő és merre van hazája...«
- »A néppel tüzön, vizen át...«
- »Rövid a szó, gyorsan hangzó...«

Az idézetekből a versek szerzőjét és címét ki kell találni. Az eredményt a könyvtár pontozza és nyilvánosságra hozza. Minden forduló után összegezik a versenyzők pontszámait. A hatodik forduló után az első hat megfajított jutalmazták. Azonkívül arra is gondolnak, hogy minden forduló után a helyes feleleteket kifüggesztik, mert ezzel menetközben ellenőrizhetik eredményeiket a fiatal olvasók. A gyermekek a felkészülési hónap alatt komolyan tanulmányozzák a soronkövetkező tárgykör anyagát és a nevelők véleménye szerint a versenyben részt vevő Illatos út környéki gyermekek tanulmányi eredményein érezhető a verseny hatása.

A fenti ötletet az újpesti gyermekkönyvtár úgy vette át, hogy egy alkalmas táblára egyes írók műveiből illusztrációkat készítt, vagy prózai, illetve versidézeteket ír fel, s ezeket megszámozza. A megfajított egy ládácskába dobják a pályázók. A versenylendület fokozása céljából a jutalomkönyveket már a verseny megindulásakor közszemlére teszik a kirakatukban.

Köztudomású, hogy a fiatalok nagyon szeretnek furni-faragni, villanyt szerelni, rádiót csinálni, stb. E hasznos tevékenységükhöz a VII. kerületi könyvtár azzal az segítséget, hogy olyan tábla-sorozatot állított össze, amely a munkához szükséges ismeretterjesztő művek jegyzékét tartalmazza. A kiválasztásnál a könyvtár vigyázott arra, hogy az egyszerű ismeretektől fokozatosan a bonyolultabbak felé vezesse a gyermekeket. A táblasorozatot a könyvtár segítők együttese készítette el. A következő tárgykörökből állítottak össze jegyzéket: Készítsd el magad! Hogyan keletkezett? Hogyan fedezték fel? Minden cím alá két tábla tartozik: az egyik az ajánlott irodalom címjegyzékét és néhány mű ismertetőjét tartalmazza, a másik a tárgykörhöz illő összegyűjtött képsorozatot. Készített a könyvtár egy történelmi táblasorozatot is »Mít olvassunk hazánk történetéről?« címmel. A kisebb kedvelt képes katalógusa az »Ismerd meg az állatvilágot« sorozat, amelyhez a pajtasok gyűjtöttek állatképeket.

A felsorolt ötletek, kezdeményezések a könyvtárosok lelkes, lendületes munkájából, hivatásszeretetéséből születtek. A példák követésére és továbbfejlesztésére ezúton is felhívjuk minden könyvtárosunk figyelmét.

Szelestey Gyuláné